Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Onze referentie
8230641

Datum 19 november 2026
Betreft Reactie Zembla uitzending 'De neonazi-files'

Op 18 november jl. publiceerde Zembla de documentaire 'De neonazi-files'. Tijdens de begrotingsbehandeling van Justitie en Veiligheid van 19 november is verzocht om een schriftelijke reactie. Met deze brief wordt invulling gegeven aan dit verzoek.

De door Zembla gemaakte beelden zijn weerzinwekkend. Hierop zijn kooigevechten te zien, georganiseerd door zogenoemde ‘Active Clubs’, waarbij personen elkaar knock-out slaan, hun tegenstander verwurgen en de Hitlergroet brengen. Dit soort buitensporig geweld en overduidelijke rechts-extremistische uitingen gaan alle perken te buiten. Hieronder gaan we in op de dreiging die hiervan uitgaat naar de samenleving en de aanpak die het Kabinet daar tegenover stelt.

Active Clubs en rechts-extremistische groepen in Nederland

De Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) wijzen al enige tijd op de aanwezigheid van Active Clubs en soortgelijke rechts-extremistische groepen in Nederland en Europa, en de activiteiten die hierbinnen worden verricht. Een aantal van de organisaties die in de documentaire voorkomt, wordt ook genoemd in de publicatie ‘Achter de façade’ van september dit jaar over de strategische normalisering van rechts-extremistisch gedachtegoed.[1] De gemaakte beelden laten zien dat personen die rechts-extremistische uitingen doen, trainen voor mogelijk gebruik van geweld. In onder andere Zweden en Frankrijk hebben leden van Active Clubs geweld gebruikt en migranten aangevallen op straat. Hoewel dergelijke incidenten zich in Nederland nog niet hebben voorgedaan kan niet worden uitgesloten dat dit soort activiteiten de geweldsbereidheid onder rechts-extremistische deelnemers vergroot. De beelden laten ook zien dat er bij dit soort rechts-extremistische gevechtsevenementen personen met maatschappelijke beroepen, en in sommige gevallen zelfs kinderen, aanwezig zijn.

Normalisering van rechts-extremistisch gedachtegoed

Dat leden van een politieke partij banden onderhouden met of onderdeel zijn van een (gewelddadig) rechts-extremistisch netwerk kan ervoor zorgen dat rechts-extremistische ideeën een verdere intrede doen in de Nederlandse politiek en steeds meer normaliseren. Dit bedreigt de democratische rechtsorde. ‘Achter de Façade’ waarschuwt voor deze verstrengeling tussen rechts-extremisme en de politiek. Het is daarom van belang dat politieke partijen zich weerbaar maken tegen de intrede van rechts-

[1] AIVD en NCTV, ‘Achter de façade’, september 2026.

extremisme en actie ondernemen als de weerbaarheid nog niet afdoende blijkt te zijn. Als extremistische ideeën, uitingen en taalgebruik normaliseren en grenzen verschuiven, kan dit invloed hebben op de nationale veiligheid. Het schaadt de basisprincipes van onze democratie, zoals gelijkwaardigheid en een open debat, en kan inspireren of een legitimatie vormen voor het gebruik van geweld. Het is essentieel om de manier waarop rechts-extremisten hun ideeën en taalgebruik proberen te normaliseren, te herkennen en de invloed daarvan te begrenzen. De tactiek van strategische normalisering blijkt ook uit uitspraken die worden gedaan in de documentaire.[2] Om die tactiek tegen te gaan is het begrenzen van extremistische uitingen in het maatschappelijk en politiek debat van groot belang. Uit verschillende hoeken van de samenleving is dan ook terecht met veel zorgen gereageerd op de uitzending van Zembla en is in een aantal gevallen concrete actie ondernomen.

De aanpak van extremisme
Het Openbaar Ministerie (OM) is verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en zal bezien of in dit geval sprake is van strafbare feiten. De minister van Justitie en Veiligheid spreekt op korte termijn met het College van procureurs-generaal over de aanpak van door rechts-extremistische organisaties gepleegde strafbare feiten en brengt hierbij ook de uitzending van Zembla ter sprake. Maar strafvervolging is slechts een deel van de Nederlandse aanpak voor het tegengaan van alle vormen van extremisme terrorisme. De bredere aanpak staat beschreven in de Nationale Extremismestrategie en de Nationale Contraterrorismestrategie. Op het moment dat er signalen zijn dat individuen radicaliseren binnen extremistisch gedachtegoed, kan een persoon worden opgenomen in de persoonsgerichte aanpak radicalisering (PGA-R). Dit is een lokale aanpak waarbij de gemeente, politie, OM en zorgverleners samenwerken om tot een mix van interventies te komen. Dat betekent dat signalen in de eerste plaats herkend moeten worden. Professionals die in aanraking komen met radicalisering, kunnen hiertoe trainingen volgen, bijvoorbeeld over rechts-extremisme, bij het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering. Ook worden specifieke hulpmiddelen, zoals de online Symbolenbank met rechts-extremistische symbolen van de Nationale Politie en de NCTV en de handreiking van het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE) over Active Clubs[3] bij professionals onder de aandacht gebracht. Het LSE is ook benaderbaar voor professionals en burgers die op zoek zijn naar hulp en advies in de omgang met radicalisering.

Doorwerking democratische rechtsstaat
Nederland heeft een sterke democratische rechtsstaat en een Grondwet die onze gedeelde normen en democratische waarden reflecteert. In een sterke democratie is ruimte voor verschil van inzicht, debat en scherpe meningsverschillen. De overheid schrijft niet voor wat mensen mogen denken of vinden. Tegelijkertijd zien we dat verschillende fenomenen eraan bijdragen dat de democratie in Nederland onder druk staat.

Het kabinet wil voorkomen dat extremistisch gedachtengoed genormaliseerd raakt. Hier ligt in het bijzonder een verantwoordelijkheid voor politici en politieke partijen. Niet alleen dat zij vanuit hun bijzondere rol in de democratie zich houden aan de democratische normen, maar ook dat zij zich uitspreken op moment dat zij zien dat deze

[2] Zo verklaart de infiltrant *"Er zouden geen nazi's op de voorgrond staan. En dat is precies hun bedoeling, een stichting die aan de buitenkant gematigd is."* en zegt één van de leiders van een rechts-extremistische organisatie: "*De nieuwe beweging is meer algemeen nationalistisch. Dat betekent dus ook: er komt geen NS'er (nationaalsocialist) tevoorschijn."*
[3] Landelijk Steunpunt Extremisme, 'Handreiking Active Clubs', mei 2026.

normen onder druk staan. Het ministerie van BZK werkt onder andere aan een aanpak tegen democratische ondermijning in het lokale bestuur. Het doel van deze aanpak is de weerbaarheid en het instrumentarium van lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers verder te versterken. Bijvoorbeeld als zij te maken hebben met rechts-extremistische gedragingen die onze democratie onder druk zetten. Deze aanpak bestaat uit vier elementen: het identificeren van kwetsbaarheden, normeren, weerbaar maken van bestuurders en het begrenzen van dreigingen voor de democratische rechtsorde. Collectieve normstelling vanuit de gemeenteraad of Provinciale Staten dat agressie en intimidatie niet in een democratie thuishoort is een belangrijk element in de aanpak.

Tot slot

Indien grenzen worden overschreden, geweld wordt gebruikt of anderen worden aangezet tot geweld is krachtig overheidsoptreden noodzakelijk. Extremisme kan echter niet alleen vanuit een veiligheidsperspectief worden tegengegaan. Het is van belang om ook aan de voorkant te zorgen dat voedingsbodems voor extremisme worden weggenomen. Dit moeten we vanuit verschillende invalshoeken doen: van het investeren in de weerbaarheid van de samenleving en onze instituties, het beschermen van de democratische rechtsorde tegen desinformatie tot het weerbaarder maken van individuen tegen complotten en de aantrekkingskracht van geweld. Het kabinet blijft zich hier onverminderd voor inspannen.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D.M. van Weel

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

P.E. Heerma